

کودتا

مرداد ۱۳۳۲، سازمان سیا

وریشه‌های روابط کنونی ایران و آمریکا

نویسنده: یرواند آبراهامیان

ترجمه: عبدالرض (هوشنگ) مهدوی

نشر البرز

تهران - ۱۳۹۲

سرشناسه: آبراهامیان، یرواند / مترجم: عبدالرضا هوشنگ مهدوی
عنوان و نام پدیدآور: کودتا / یرواند آبراهامیان
مشخصات نشر: تهران: البرز ۱۳۹۲
مشخصات ظاهری: ۳۶۰ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۲-۸۷۶-۰
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
عنوان اصلی:

The Coup 1953, The GIA And the Roots of modern U - Iranian Relations

موضوع: سازمان سیا - تاریخ - قرن ۲۰ م. ایالات متحده - نفت - ایران
شماره افزوده: مهدوی، عبدالرضا هوشنگ، ۱۳۰۹ - مترجم
رده‌بندی کنگ: ۱۳۹۲ ۹۰۲۱/۶۵۱۹ DSR
رده‌بندی دی‌سی: ۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵

این کتاب برگردانی است از:

The Coup 1953, The GIA And the Roots of modern U - Iranian Relations
by
Ervand Abrahamian
Published by New Press (New York) 2013

انتشارات البرز

امور فنی: مهرآه فیروز
حروفچینی: شبستری
چاپ اول: زمستان ۱۳۹۲
بهای جلد گالینگور: ۱۵۰۰۰ تومان
چاپخانه: پیکان
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۲-۸۷۶-۰ BN 978 - 964 - 442 - 876 - 0

همه حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر البرز محفوظ است.
تکثیر، انتشار و بازنویسی این ترجمه یا قسمتی از آن به هر روش بدو
مجاز کتبی از ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.
مرکز توزیع: پخش البرز - تلفن: ۰۲۶۴۱۱۰۰۹ - ۰۴۱۱۱۴۵۰۶
نشر البرز: خیابان دکتر بهشتی، بین چهارراه اندیشه و سه‌رودی، ساختمان شماره ۶،
تلفن و نمابر ۸۸۴۰۵۱۸۲ - ۸۸۴۱۷۴۴۴
WWW.ALBORZPUBLICATION.COM
INFO@ALBORZPUBLICATION.COM

فهرست

۱	گاهشمار
۵	شخصیت‌های اصلی
۱۵	مقدمه
۲۷	۱. ملی‌کردن نفت
۱۲۵	۲. مذاکرات ایران و انگلیس
۲۱۹	۳. کودتا
۳۰	۴. میراث
۳۱	کتابشناسی
۳۳۷	فهرست اعلام

درباره کتاب

«کتابی که در دست دارید تاریخ بازنگری شده از رویدادی است که نقطه عطف به شمار می‌رود... آن سال من با استادی نشان می‌دهد کودتا بیشتر از مخالفت شدید انگلیس و آمریکا با ایران سرچشمه می‌گرفت که قصد داشت اختیار منابع نفتی موجود در این کشور را داشته باشد تا از سازش‌ناپذیری مصدق یا الزامات جنگ سر باز بزند»

— رشید خالیدی، استاد مطالعات عربی، دانشگاه کلمبیا
«کودتای نظامی آمریکا-انگلیس در ۱۹۵۳ رویدادی سرزنش‌ناپذیر در تاریخ معاصر ایران است. بررسی استادانه، موشکافانه و بدون حاشه آبراهامیان نشان می‌دهد که روایت رسمی اعتمادپذیر نیست.»

– نوام چامسکی، استاد ممتاز مؤسسه فناوری ما ساچوستس (M.I.T.) «داستانی فوق العاده جذاب که به شیوه‌ای بسیار خواندنی نوشته شده است. آبراهامیان طیف گسترده از اسنادی را که به تازگی از طبقه‌بندی خارج و منتشر شده است و همچون کتاب‌هایی که اخیراً در ایران انتشار یافته مورد استفاده قرار داده است تا این دوره بی‌اندازه مهم از تاریخ خاورمیانه را روشن سازد.»

– رومن متحده، اسناد تاریخ اسلام، دانشگاه هاروارد «این کتاب همان چیزی است که از یک استاد برجسته تاریخ مانند پرواند آبراهامیان انتظار می‌رفت. کتابی عالمانه، متعادل، روشن و مختصر. او در این کتاب دانش پژوهی عمیق خود را در شرح رویدادهایی نشان داده که هنوز بر ایرانیان، خواه درباره خودشان و خواه درباره بقیه جهان، سایه افکند.»

– سفیر جان لیمبرت، استاد مطالعات خاورمیانه، آکادمی دریایی ایالات متحد آمریکا

«کتاب کودتا با گاهشماری و کتاب‌شناسی جامع خود و اطلاعات گسترده نویسنده از تاریخ و سیاست معاصر ایران، خواننده را تشویق می‌کند که آن را بیش از یک بار بخواند. آبراهامیان مسئله‌ای را که دایم میان جهان پیشرفته و جهان سوم را مطرح می‌سازد.»

– کارل براون، استاد ممتاز تاریخ، دانشگاه پرینستون «این کتاب بسیار خوب تدوین شده، با موشکافی پژوهش شده و

مآلامال از اطلاعات جدید و ناگفته است... آبراهامیان دانش پژوهی
بی‌خداشه را با نظر مساعد به تلاش طولانی برای استقرار دموکراسی در
ایران درهم آمیخته است.»

— منصور فرهنگ، استاد علوم سیاسی، کالج بنینگتون

www.ketab.ir

گاهشمار

امتیاز داری	۱۲۸۰
فروش نفت در مسجد سلیمان	۱۲۸۷
تاسیس شرکت نفت انگلیس و پرشیا	۱۲۸۸
نیمه‌ی خزانگی انگلیس نفت سوز می‌شود.	۱۲۹۱
دولت انگلیس کثرت سهام شرکت نفت را می‌خرد.	۱۲۹۳
دولت ایران امتیاز نفت را باطل می‌کند.	۱۳۱۱
امتیاز نامه‌ی جدیدی امضا می‌شود.	۱۳۱۲
نام شرکت نفت به شرکت نفت ایران و انگلیس تغییر می‌یابد.	۱۳۱۴
شرکت نفت استاندارد وکس برای کسب امتیاز با ایران مذاکره می‌کند.	۱۳۲۲
شرکت‌های شل، سینکлер و استاندارد وکس با ایران وارد مذاکره می‌شوند. شوروی‌ها نیز در صدد کسب امتیاز نفت برمی‌آیند.	۱۳۲۳
موافقتنامه‌ی نفت قوام- شوروی	۱۳۲۵
مجلس موافقتنامه را رد می‌کند.	۱۳۲۶
مذاکره درباره‌ی قرارداد الحاقی به امتیاز ۱۳۱۲ آغاز می‌شود.	

- تیر ۱۳۲۸ نخست وزیر ایران قرارداد الحاقی را امضا می کند..
- مرداد ۱۳۲۸ مجلس پانزدهم بدون تصویب قرارداد الحاقی پایان می یابد.
- مهر ۱۳۲۸ مصدق و نوزده شخصیت سیاسی دیگر در دریا ر تحصن اختیار می کنند.
- آبان ۱۳۲۸ تأسیس جبهه ملی
- اسفند ۱۳۲۸ مجلس شانزدهم گشایش می یابد.
- خرداد ۱۳۲۹ مجلس برای رسیدگی به قرارداد الحاقی کمیسیون نفت را تشکیل می دهد.
- تیر ۱۳۲۹ شهید رزم آرا نخست وزیر می شود.
- آبان ۱۳۲۹ رزم آرا مذاکره با شرکت نفت را از سر می گیرد.
- اسفند ۱۳۲۹ رزم آرا به تاه می رسد. کارگران نفت اعتصاب می کنند.
- مجلس سراسر ملی شدن نفت در سراسر کشور را تصویب می کنند.
- اردیبهشت ۱۳۳۰ مصدق به نخست وزیری انتخاب می شود. مجلس قانون اجرای ملی کردن صنعت نفت را تصویب می کند. شاه قانون نه ماده ای را توشیح می کند.
- خرداد ۱۳۳۰ انگلستان قضیه را به دیوان لاهه ارجاع می دهد.
- شرکت ملی نفت ایران تأسیس می شود. صنعت نفت را تحویل می گیرد.
- رژمناء و موریشس در برابر آبادان لنگر می کنند. انگلستان نفتکش ها را متوقف می سازد.
- تیر ۱۳۳۰ میانجیگری ترومن و فرستادن هریمن به ایران
- مرداد ۱۳۳۰ مأموریت استوکس
- مهر ۱۳۳۰ مصدق در سازمان ملل متحد
- آبان ۱۳۳۰ چرچیل به نخست وزیری برگزیده می شود.
- کارمندان انگلیسی شرکت نفت ایران را ترک می گویند.